

HOTĂRÎRE
pentru controlul constituționalității unor prevederi din
Legea nr.163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea
și completarea unor acte legislative
(Sesizarea nr.30a/2011)

nr. 3 din 09.02.2012

Monitorul Oficial nr.38-41/7 din 24.02.2012

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuînd în componența:
Dna Valeria ȘTERBEȚ, *judecător-raportor, președintele ședinței,*
DI Dumitru PULBERE,
DI Victor PUȘCAȘ,
DI Petru RAILEAN,
Dna Elena SAFALERU, *judecători,*
cu participarea dnei Ludmila CHIHAI, *grefier,*
Avînd în vedere sesizarea depusă la 21 septembrie 2011, înregistrată la aceeași dată, completată
la 25 octombrie 2011,
Examinînd sesizarea în ședință plenară publică,
Avînd în vedere actele și lucrările dosarului,
Pronunță următoarea hotărîre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 21 septembrie 2011, în temeiul articolelor 25 lit.g) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#) și 38 alin.1) lit.g) din [Codul jurisdicției constituționale](#), de deputații în Parlament, dnii Artur Reșetnicov, Serghei Sîrbu și Igor Vreamea, pentru controlul constituționalității prevederilor articolelor III-XV din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative (M.O. nr.146/448, 2011).

2. Autorii sesizării au pretins, în special, că lichidarea instanțelor specializate – Judecătoria Economică de Circumscripție, Curtea de Apel Economică și Judecătoria Militară, precum și modalitatea transferării sau eliberării din funcție a judecătorilor din instanțele judecătorești lichidate, încalcă prevederile articolelor 1 alin.(3), 6, 7, 20, 54, 115 alin.(2) și 116 din [Constituție](#).

3. Prin decizia Curții Constituționale din 7 octombrie 2011 sesizarea a fost declarată admisibilă.

4. La 25 octombrie 2011 sesizarea a fost completată cu argumente adiționale.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile scrise ale Parlamentului, Președintelui interimar al Republicii Moldova, Guvernului, Ministerului Justiției, Ministerului Apărării, Ministerului Economiei, Curții Supreme de Justiție, Procuraturii Generale, Consiliului Superior al Magistraturii, Academiei de Științe a Moldovei, Centrului pentru Drepturile Omului, Asociației obștești “Juriștii pentru Drepturile Omului”.

6. La ședința plenară publică a Curții au participat autorii sesizării, dnii Serghei Sîrbu, Artur Reșetnicov și Igor Vreamea, reprezentantul Parlamentului, dl Sergiu Chirică, reprezentantul Guvernului, dl Oleg Efrim.

7. Prevederile relevante ale [Constituției](#) (M.O. nr.1/1, 1994) sînt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

“[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

“(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu [Declarația Universală a Drepturilor Omului](#), cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 6

Separarea și colaborarea puterilor

“În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor [Constituției](#).”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

“[Constituția Republicii Moldova](#) este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

“(1) Republica Moldova se obligă să respecte [Carta Organizației Națiunilor Unite](#) și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținînd dispoziții contrare [Constituției](#) va trebui precedată de o revizuire a acesteia.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

“(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

“(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 114

Înfăptuirea justiției

“Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 115

Instanțele judecătorești

“(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

[...]

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.”

Articolul 116

Statutul judecătorilor

“(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sînt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.

[...]

(5) Promovarea și transferarea judecătorilor se fac numai cu acordul acestora.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

[...].”

Articolul 123

Atribuțiile

“(1) Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

(2) Modul de organizare și funcționare al Consiliului Superior al Magistraturii se stabilește prin lege organică”.

8. Prevederile relevante ale [Legii nr.514-XIII din 6 iulie 1995](#) privind organizarea judecătorească (M.O. nr.58/641, 1995) sînt următoarele:

Articolul 1

Puterea judecătorească

“(1) Puterea judecătorească este independentă, separată de puterea legislativă și puterea executivă, are atribuții proprii, exercitate prin instanțele judecătorești, în conformitate cu principiile și dispozițiile prevăzute de [Constituție](#) și de alte legi.

[...].”

Articolul 2

Baza juridică a organizării judecătorești

“Organizarea judecătorească este reglementată de [Constituție](#), de prezenta lege și de alte acte legislative.”

Articolul 4

Sarcinile instanțelor judecătorești

“(1) Instanțele judecătorești înfăptuiesc justiția în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și ale asociațiilor acestora, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor.

[...].”

Articolul 15

Instanțele judecătorești

[...]

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, instanțe specializate (economice, militare etc.).

Începînd cu 12.03.2012, urmează a fi pusă în aplicare noua redacție a alin.(2) art.15, modificat prin [Legea nr.163 din 22.07.2011](#), cu următorul conținut :

“(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa instanțe specializate. În cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii/complete de judecată specializate.”

[...]

(5) Numărul de judecători ai instanțelor judecătorești se stabilește conform anexei nr.1”

Capitolul 5

Judecătorii SPECIALIZATE

Conform prevederilor art.XV-(1) din [Legea nr.163](#), începînd cu 12.03.2012, Capitolul 5 urmează a fi exclus.

Articolul 41
Judecătoriile specializate

“(1) Judecătoriile specializate sînt parte componentă a sistemului judecătoresc.

(2) Judecătoriile specializate sînt:

- a) Judecătoria Militară;
- b) Judecătoria Economică de Circumscripție;
- c) Curtea de Apel Economică.

(3) După caracterul activității lor, Judecătoria Militară și Judecătoria Economică de Circumscripție se asimilează judecătorilor, cu unele derogări stabilite de lege.

(4) Judecătoriile specializate judecă cauzele date în competența lor prin lege.”

Articolul 42
Judecătoria Militară

“(1) Judecătoria Militară funcționează în municipiul Chișinău.

(2) În circumscripția Judecătoriei Militare sînt cuprinse toate raioanele, orașele, municipiile Republicii Moldova.

(3) În caz de necesitate, se pot institui, conform legii, și alte judecătorii militare cu circumscripții stabilite de Parlament.”

Articolul 42¹
Instanțele judecătorești economice

“(1) Judecătoria Economică de Circumscripție și Curtea de Apel Economică îndeplinesc justiția la soluționarea litigiilor apărute în cadrul relațiilor economice ale persoanelor fizice și juridice.

(2) În circumscripția judecătoriei economice sînt cuprinse toate raioanele, orașele, municipiile Republicii Moldova.”

9. Prevederile relevante ale [Legii nr.544-XIII din 20 iulie 1995](#) cu privire la statutul judecătorului (M.O. nr.59-60/664, 1995; republicată în M.O. nr.117-119/946, 2002) sînt următoarele:

Articolul 1
Judecătorul, purtător al puterii judecătorești

“(1) Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri.

(2) Judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de îndeplinire a justiției, pe care le execută în baza legii.

(3) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

(4) Orice persoană, organizație, autoritate sau instituție este datoră să respecte independența judecătorilor.”

Articolul 17
Asigurarea independenței judecătorului

“Independența judecătorului este asigurată prin:

[...]

b) procedeu de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție;

[...]”

Articolul 18
Inamovibilitatea judecătorului

“(1) Judecătorul instanței judecătorești este inamovibil pe perioada exercitării funcțiilor, cu excepția cazurilor prevăzute la art.25.

(2) Împuternicirile lui pot fi suspendate în baza și în modul stabilit de prezenta lege.”

Articolul 20
Promovarea sau transferarea judecătorului

“(1) Promovarea sau transferarea pe un termen nelimitat a judecătorului se face numai cu acordul lui, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, de către Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament. Promovarea se face în bază de concurs organizat de Consiliul Superior al Magistraturii.

(1¹) În cazul reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, judecătorul este transferat, cu acordul lui, în temeiul legii, la altă instanță judecătorească. Dacă refuză transferul la altă instanță, judecătorul are dreptul la demisie în condițiile

art.26. Dacă nu depune cerere de demisie în termen de 15 zile, judecătorul este eliberat din funcție în conformitate cu prevederile art.25 alin.(1) lit.m).

[...]"

Articolul 25

Eliberarea judecătorului din funcție

" (1) Judecătorul este eliberat din funcție de organul care l-a numit în cazul:

- a) depunerii cererii de demisie în conformitate cu prevederile art.26 alin.(2);
- b) depunerii cererii de demisie din proprie inițiativă;
- c) depunerii cererii de demisie în legătură cu atingerea vârstei de pensionare;

[...]

m) reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, dacă judecătorul refuză transferul la altă instanță judecătorească și nu face uz de dreptul său la demisie.

(2) Propunerea privind eliberarea judecătorului din funcție este înaintată de Consiliul Superior al Magistraturii Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului.

(3) Modul de eliberare din funcție a judecătorului și de contestare a hotărârii de eliberare se stabilește de legislație.

(4) În cazul anulării hotărârii de eliberare din funcție a judecătorului acesta va fi repus în toate drepturile avute anterior, plăindu-i-se, în modul stabilit de lege, drepturile bănești de care a fost lipsit.

[...]"

Articolul 26

Demisia judecătorului

"(1) Se consideră demisie a judecătorului plecarea onorată a judecătorului din funcție, dacă acesta, în exercițiul funcțiunii și în afara relațiilor de serviciu, nu a comis fapte ce discreditează justiția sau compromit cinstea și demnitatea de judecător.

(2) Judecătorul are dreptul la demisie în cazul depunerii cererii de demisie, inclusiv la reorganizarea sau dizolvarea instanței judecătorești.

[...]

(4) Judecătorului demisionat sau pensionat i se plătește o indemnizație unică de concediere egală cu produsul înmulțirii salariului său mediu lunar la numărul de ani complet lucrați în funcția de judecător. Totodată, judecătorului demisionat și reîntors în funcție i se ia în calculul indemnizației unice de concediere timpul activității în funcția de judecător de la data încetării ultimei demisii.

(5) Judecătorul demisionat are dreptul la pensie conform [Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat](#) sau la o indemnizație lunară viageră, în condițiile prezentei legi.

[...]."

10. Prevederile relevante ale [Legii nr.789-XIII din 26 martie 1996](#) cu privire la Curtea Supremă de Justiție (M.O. nr.32-33/323, 1996, republicată în M.O., nr.196-199/764, 2003) sînt următoarele:

Articolul 4

Componența Curții Supreme de Justiție

(1) Curtea Supremă de Justiție este compusă din președinte, trei vicepreședinți, care sînt concomitent președinți ai Colegiului Civil și de Contencios Administrativ, *Colegiului Economic* și, respectiv, Colegiului Penal, și 45 judecători (dintre care trei judecători exercită concomitent și funcția de vicepreședinte al colegiului) care își desfășoară activitatea în colegii și în cadrul Plenului Curții.

Începînd cu 12.03.2012, urmează a fi pusă în aplicare noua redacție a alin.(1) art.4, modificat prin [Legea nr.163 din 22.07.2011](#), cu următorul conținut:

(1) Curtea Supremă de Justiție este compusă din președinte, trei vicepreședinți, care sînt concomitent președinți ai Colegiului Civil și de Contencios Administrativ, *Colegiului Comercial* și, respectiv, Colegiului Penal, și 45 judecători (dintre care trei judecători exercită concomitent și funcția de vicepreședinte al colegiului) care își desfășoară activitatea în colegii și în cadrul Plenului Curții.

11. Prevederile relevante ale [Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947-XIII din 19](#)

[iulie 1996](#) (M.O. nr.64/641, 1996, republicată în M.O. nr.186-188/752, 2003) sînt următoarele:

Articolul 1

Consiliul Superior al Magistraturii – organ de autoadministrare judecătorească

“(1) Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești.

[...]”

ÎN DREPT

12. La 22 iulie 2011 Parlamentul a adoptat [Legea nr.163](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care a operat un șir de modificări în legislația ce reglementează organizarea și funcționarea sistemului judecătoresc, în particular în:

- [Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995](#) privind organizarea judecătorească;
- [Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995](#) cu privire la statutul judecătorului;
- [Legea nr.789-XIII din 26 martie 1996](#) cu privire la Curtea Supremă de Justiție;
- [Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003](#),
- Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003, precum și în alte legi referitoare la funcționarea instanțelor judecătorești specializate.

Totodată, prin [Legea nr.163](#) Parlamentul a abrogat:

- [Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996](#) cu privire la instanțele judecătorești economice și
- [Legea nr.836-XIII din 17 mai 1996](#) cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare.

13. [Legea nr.163](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative a vizat în principiu următoarele intervenții legislative privind sistemul judiciar:

• lichidarea Curții de Apel Economice, a Judecătoriei Economice de Circumscripție și a Judecătoriei Militare;

• modificarea denumirii Colegiului Economic al Curții Supreme de Justiție în “*Colegiul Comercial*”;

• lărgirea competenței instanțelor judecătorești de drept comun, precum și a unor organe ale procuraturii, prin lichidarea instanțelor judecătorești specializate;

• modificarea unor prevederi ce reglementează condițiile și garanțiile de transfer, demisie și eliberare din funcție a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești specializate, activitatea cărora încetează de la data de 12.03.2012;

- modul de examinare a cauzelor în perioada de tranziție;
- modul de transmitere a cauzelor, a altor acte și bunuri ale instanțelor judecătorești lichidate;
- alte dispoziții privind modul de aplicare și intrare în vigoare a legii menționate.

14. Autorii sesizării contestă următoarele articole din [Legea nr.163](#):

Art.III. – [Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995](#) privind organizarea judecătorească (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.58, art.641), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 15, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

“(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa instanțe specializate. În cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii/complete de judecată specializate.”

2. Capitolul 5 se abrogă.

3. La anexa nr.1, pozițiile “Curtea de Apel Economică (specializată)”, “Judecătoria Militară (specializată)” și “Judecătoria Economică de Circumscripție (specializată)” se exclud.

4. La anexa nr.2, pozițiile “Judecătoria Militară” și “Judecătoria Economică de Circumscripție” se exclud.

5. La anexa nr.3, pozițiile “Judecătoria Militară”, “ECONOMICĂ” și “Judecătoria Economică de Circumscripție” se exclud.

Art.IV. – [Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995](#) cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.117–119, art.946), cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 20 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

“(1¹) În cazul reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, judecătorul este transferat, cu acordul lui, în temeiul legii, la altă instanță judecătorească. Dacă refuză transferul la altă instanță, judecătorul are dreptul la demisie în condițiile art.26. Dacă nu depune cerere de demisie în termen de 15 zile, judecătorul este eliberat din funcție în conformitate cu prevederile art.25 alin.(1) lit.m).”

2. La articolul 25 alineatul (1) se completează cu litera m) cu următorul cuprins:

“m) reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, dacă judecătorul refuză transferul la altă instanță judecătorească și nu face uz de dreptul său la demisie.”

3. La articolul 26 alineatul (2) se completează în final cu textul “, inclusiv la reorganizarea sau dizolvarea instanței judecătorești”.

Art.V. – La articolul 14 din [Legea nr.589-XIII din 22 septembrie 1995](#) privind rezervele materiale de stat și de mobilizare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.11–12, art.114), cu modificările ulterioare, sintagma “Curtea de Apel Economică” se substituie cu sintagma “curtea de apel competentă”.

Art.VI. – La articolul 4 alineatul (1), articolul 6, articolul 8 alineatul (1), articolul 12 alineatele (1) și (2) și la articolul 13 alineatul (1) din [Legea nr.789-XIII din 26 martie 1996](#) cu privire la Curtea Supremă de Justiție (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.196–199, art.764), cu modificările ulterioare, sintagma “Colegiul Economic” se substituie cu sintagma “Colegiul Comercial”.

Art.VII. – [Legea nr.836-XIII din 17 mai 1996](#) cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.51, art.482), cu modificările și completările ulterioare, se abrogă.

Art.VIII. – [Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996](#) cu privire la instanțele judecătorești economice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.77, art.742), cu modificările și completările ulterioare, se abrogă.

Art.IX. – La articolul 6 alineatul (21) din [Legea nr.440-XV din 27 iulie 2001](#) cu privire la zonele economice libere (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.108–109, art.834), cu modificările ulterioare, sintagma “Curtea de apel economică” se substituie cu sintagma “curtea de apel competentă”.

Art.X. – Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.104–110, art.447), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 29 alineatul (2), cuvântul “judecătorii, “ se exclude.
2. Articolul 37 se abrogă.
3. La articolul 38 punctul 2), cuvintele “, inclusiv de judecătoria militară” se exclud.
4. La articolul 42 alineatul (6) se abrogă.
5. La articolul 270 alineatul (1) punctul 1) litera f) se abrogă.
6. La articolul 400 alineatul (1) punctul 2) se abrogă.

Art.XI. – [Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003](#) (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.111–115, art.451), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 1, cuvintele “și de cele specializate” se exclud.
2. La articolul 2 alineatul (1), cuvintele “și în cele specializate” se exclud.
3. Articolul 28: alineatul (1), partea introductivă și literele a), b), c) și d) vor avea următorul cuprins:

“(1) Instanțele judecătorești de drept comun judecă:

a) pricinile în litigiile de drept ce nasc din raporturi juridice civile, familiale, de muncă, locative, funciare, ecologice și din alte raporturi juridice, bazate pe egalitatea părților, pe libertatea contractului și pe alte temeiuri de apariție a drepturilor și a obligațiilor, indiferent de statutul juridic al subiecților;

b) pricinile în litigiile ce decurg din raporturi de contencios administrativ;

c) pricinile în procedură specială specificate la art.279;

d) pricinile privind sistarea temporară a valabilității sau retragerea licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător;”

alineatul se completează cu literele f), g), h) și i) cu următorul cuprins:

“f) pricinile în pretenții ce se examinează în procedură în ordonanță specificate la art.345;

g) pricinile ce apar în legătură cu executarea actelor instanțelor judecătorești și a actelor unor alte

autorități, inclusiv ale instanțelor judecătorești străine și ale arbitrajelor internaționale;

h) pricinile privind declararea insolvabilității;

i) pricinile privind contestarea, în condițiile legii, a hotărârilor arbitrale și eliberarea titlurilor executorii.”

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

“(3) Instanțele judecătorești de drept comun judecă pricinile ce țin de competența lor cu participarea persoanelor fizice și juridice rezidente sau nerezidente, autorităților publice, organizațiilor cu investiții străine, organizațiilor internaționale care practică activități de întreprinzător, dacă prin lege, printr-un tratat internațional la care Republica Moldova este parte sau prin înțelegere a părților nu se stabilește o altă modalitate de soluționare a litigiului.”

4. Articolul 29 se abrogă.

5. Articolul 30:

la alineatul (1), cuvintele “sau a celei specializate” se exclud;

la alineatul (2), textul “sau, după caz, Curtea de Apel Economică” se exclude.

6. Articolul 31 se abrogă.

7. La articolul 33 alineatul (1):

litera d) se completează în final cu cuvintele “și ale arbitrajelor internaționale”;

articolul se completează cu literele h), i) și j) cu următorul cuprins:

“h) apărarea drepturilor și intereselor statului, ale unităților administrativ-teritoriale ce țin de buget; rezilierea, rezoluțiunea și declararea nulității contractelor ce lezează interesele statului; protecția mediului înconjurător;

i) declararea insolvabilității;

j) contestarea, în condițiile legii, a hotărârilor arbitrale.”

8. Articolele 35 și 36 se abrogă.

9. Articolul 39 se completează cu alineatul (11¹) cu următorul cuprins:

“(11¹) Acțiunea ce ține de încasarea datoriei scadente din contractul încheiat între agenții economici poate fi intentată și în instanța de la sediul reclamantului.”

10. La articolul 44:

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

“(3) Conflictul de competență între două sau mai multe judecătoria care nu țin de aceeași curte de apel ori între o judecătorie și o curte de apel, ori între curțile de apel se judecă de Colegiul respectiv al Curții Supreme de Justiție.”

alineatele (4), (5), (6), (7) și (8) se abrogă.

11. La articolul 46 alineatul (3), cuvintele “Colegiul civil și de contencios administrativ lărgit și Colegiul economic lărgit al” se substituie cu cuvintele “Colegiile lărgite ale”.

12. La articolul 49 alineatul (5), cuvintele “Colegiului civil și de contencios administrativ, Colegiului economic al” se substituie cu cuvântul “colegiilor”.

13. La articolul 355, sintagma “Curtea de Apel Economică” se substituie cu sintagma “curtea de apel competentă”.

14. La articolul 358:

alineatul (2) se abrogă;

la alineatul (3), cuvintele “și de cele economice” se exclud;

la alineatul (4), textul “, de Curtea de Apel Economică, de Colegiul civil și de contencios administrativ și de Colegiul economic ale” se substituie cu cuvintele “și de colegiile”.

15. La articolul 399 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

“(2) Colegiile Curții Supreme de Justiție examinează recursurile declarate împotriva hotărârilor emise în primă instanță de către curțile de apel.”

16. La articolul 424 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

“(2) Colegiile Curții Supreme de Justiție examinează recursurile declarate împotriva încheierilor emise în primă instanță de către curțile de apel.”

17. La articolul 439 alineatul (2), cuvintele “Colegiului civil și de contencios administrativ sau al

Colegiului economic” se substituie cu cuvintele “colegiului respectiv”.

Art.XII. – În anexele nr.3 și nr.4 la [Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005](#) cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.35–38, art.148), cu modificările ulterioare, compartimentele “Curtea de Apel Economică”, “Judecătoria economică de circumscripție” și “Judecătoria militară” se exclud.

Art.XIII. – [Legea nr.24-XVI din 22 februarie 2008](#) cu privire la arbitrajul comercial internațional (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.88–89, art.316) se modifică după cum urmează:

1. La articolul 6 alineatul (2), sintagma “Curtea de Apel Economică” se substituie cu sintagma “curtea de apel competentă”.

2. La articolul 16 alineatul (3), sintagma “Curții de Apel Economice” se substituie cu sintagma “curții de apel competente”.

Art.XIV. – La articolul 25 din [Legea nr.294-XVI din 25 decembrie 2008](#) cu privire la Procuratură (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.55–56, art.155), cu modificările ulterioare, alineatul (3) se modifică după cum urmează:

la litera a), cuvintele “ce țin de competența judecătorilor militare” se substituie cu textul “privind infracțiunile prevăzute în Partea specială a [Codului penal](#), săvârșite de persoane din efectivul de soldați, din corpul de sergenți și din corpul de ofițeri al Armatei Naționale, din efectivul trupelor de carabinieri (trupele de interne) ale Ministerului Afacerilor Interne, din efectivul Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale, al Serviciului de Informații și Securitate, al Serviciului Grăniceri, al Serviciului de Protecție și Pază de Stat, de persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare, de supuși ai serviciului militar în timpul concentrărilor și de alte persoane referitor la care există indicații speciale în legislație”;

la litera b), cuvintele “judecătoria militară” se substituie cu cuvintele “instanța de judecată în cauzele prevăzute la lit.a)”.

Art.XV. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la 15 zile de la data publicării, cu excepția prevederilor articolelor III, VI–VIII și X–XII, în partea ce se referă la funcționarea Curții de Apel Economice, Judecătoriei Economice de Circumscripție și Judecătoriei Militare, care se pun în aplicare la 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(2) Începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi, cererile civile și cauzele penale care țineau de competența Curții de Apel Economice, a Judecătoriei Economice de Circumscripție și a Judecătoriei Militare se vor depune/trimitte la instanțele judecătorești competente.

(3) Cererile civile sau cauzele penale depuse/trimise sau cele transmise Judecătoriei Economice de Circumscripție, Judecătoriei Militare sau Curții de Apel Economice pentru examinare în fond, apel, recurs se transmit, în termen de 10 zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, instanțelor judecătorești competente dacă instanța nu a început dezbaterile judiciare.

(4) Cauzele civile sau penale în care Curtea de Apel Economică, Judecătoria Economică de Circumscripție sau Judecătoria Militară a început dezbaterile judiciare continuă să fie examinate și soluționate de către acestea în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi. Dacă, în termen de 6 luni, nu a fost pronunțat nici un act judecătoresc de dispoziție, cauzele se transmit, în termen de 10 zile, spre examinare instanțelor judecătorești competente.

(5) După expirarea a 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Curtea de Apel Economică, Judecătoria Economică de Circumscripție și Judecătoria Militară își încetează activitatea.

(6) După încetarea activității Curții de Apel Economice, judecătorilor acesteia le va fi propus transferul, cu acordul lor, în funcțiile vacante de judecători ai curților de apel în modul stabilit de lege, iar după încetarea activității Judecătoriei Economice de Circumscripție și Judecătoriei Militare, judecătorilor acestor instanțe le va fi propus transferul, cu acordul lor, în funcțiile vacante de judecători ai altor judecătorii în modul stabilit de lege.

(7) Judecătorii Curții de Apel Economice pot fi transferați, cu acordul lor, și în instanțe de grad inferior, cu păstrarea, pentru un termen de 3 luni, a salariului lunar, inclusiv a sporului pentru gradul de calificare, stabilit anterior conform legislației.

(8) Președinții, vicepreședinții și judecătorii Curții de Apel Economice, cei ai Judecătoriei Economice de Circumscripție și ai Judecătoriei Militare vor fi transferați în alte funcții ale instanțelor

judecătorești în condițiile art.20 din [Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995](#) cu privire la statutul judecătorului.

(9) Judecătorii Curții de Apel Economice, cei ai Judecătoriei Economice de Circumscripție și ai Judecătoriei Militare vor fi confirmați în calitate de judecători în instanțele în care au fost transferați, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, prin decret al Președintelui Republicii Moldova.

(10) Judecătorilor Curții de Apel Economice, celor ai Judecătoriei Economice de Circumscripție și ai Judecătoriei Militare transferați în instanțe judecătorești amplasate în alte localități li se vor compensa cheltuielile legate de transferarea în altă localitate conform normelor legislației muncii și modului stabilit de Guvern.

(11) Bunurile mobile ale Curții de Apel Economice și ale Judecătoriei Economice de Circumscripție se transmit Curții de Apel Chișinău, iar bunurile mobile ale Judecătoriei Militare – Ministerului Apărării.

(12) Funcționarii și alt personal al Curții de Apel Economice, al Judecătoriei Economice de Circumscripție și al Judecătoriei Militare vor fi transferați în funcțiile respective din cadrul altor instanțe judecătorești conform schemei de încadrare a personalului, respectându-se prevederile [Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008](#) cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și ale legislației muncii.

(13) Dosarele și alte documente aflate în arhiva Curții de Apel Economice la data încetării activității, precum și cele examinate de către aceasta în perioada de tranziție vor fi transmise spre păstrare arhivei Curții de Apel Chișinău.

(14) Dosarele și alte documente aflate în arhiva Judecătoriei Economice de Circumscripție și în arhiva Judecătoriei Militare la data încetării activității, precum și cele examinate de către acestea în perioada de tranziție vor fi transmise spre păstrare arhivei Judecătoriei Centru din municipiul Chișinău.

(15) Consiliul Superior al Magistraturii va propune Institutului Național al Justiției să includă în planurile de învățământ pentru cursurile de formare continuă a judecătorilor subiectele necesare pentru specializarea judecătorilor în examinarea litigiilor cu caracter economic.

(16) În termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Guvernul:

a) la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, va prezenta Parlamentului modificări la [Legea privind organizarea judecătorească](#) în vederea redistribuirii a 25 de posturi de judecători către curțile de apel și judecătorii;

b) va adopta actele necesare pentru reamplasarea Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău în sediile eliberate în urma încetării activității Curții de Apel Economice și a Judecătoriei Economice de Circumscripție;

c) va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

d) va aduce actele sale normative în conformitate cu prezenta lege.”

15. Autorii sesizării consideră că prevederile articolelor III-XV din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative sînt contrare articolelor 1 alin.(3), 6, 7, 20, 54, 115 alin.(2) și 116 din [Constituție](#).

În opinia lor, prin adoptarea [Legii nr.163](#) Parlamentul, *de facto*, a provocat abrogarea tacită și căderea în desuetudine a alin.(2) al art.115 din [Constituția Republicii Moldova](#). În acest context ei menționează că prin lichidarea instanțelor specializate, după ce acestea au funcționat efectiv pe parcursul ultimilor 15 ani în baza cadrului legal adoptat după intrarea în vigoare a [Constituției Republicii Moldova](#), s-a eliminat un remediu jurisdicțional deja instituit, fapt ce constituie o involuție legislativă și instituțională.

După părerea autorilor sesizării, legea contestată nu conține prevederi obiective, clare și previzibile, în baza cărora judecătorii din instanțele lichidate vor fi transferați sau eliberați din funcție, fapt ce vine în contradicție cu art.116 din [Constituție](#), prin care sînt reglementate principiile independenței și inamovibilității judecătorului, ce stau la baza asigurării drepturilor și libertăților fundamentale protejate de [Constituție](#).

16. În susținerea poziției lor, autorii sesizării invocă prevederile Cartei europene privind statutul judecătorilor, adoptată la 8-10 iulie 1998 la Strasbourg, și cele ale Recomandării CM/Rec(2010)12 cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile.

Totodată, ei fac referire și la jurisprudența Curții Constituționale, în particular, la [Hotărîrea nr.5 din](#)

[26 ianuarie 1998](#), prin care [Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996](#) cu privire la instanțele judecătorești economice a fost declarată constituțională.

17. Curtea reține că prerogativa care i-a fost acordată prin art.135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#) privind controlul constituționalității legilor presupune stabilirea corelației dintre normele legislative contestate și textul [Constituției](#), ținând cont de principiul supremației acesteia.

18. În același sens, Curtea reamintește că, potrivit art.134 alin.(3) din [Constituție](#), Curtea Constituțională are atribuția de a asigura realizarea principiului separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

19. Totodată, Curtea menționează că sesizarea vizează dreptul Parlamentului de a interveni în prevederile legale referitoare la organizarea judecătorească, inclusiv a instanțelor judecătorești specializate, precum și cele referitoare la transferul, demisia și eliberarea din funcție a judecătorilor din instanțele lichidate, cu condiția respectării și asigurării principiilor constituționale: al separării și colaborării puterilor în stat și al independenței puterii judecătorești, în general, și al judecătorului, în particular.

20. Analizând obiectul sesizării în raport cu normele constituționale, Curtea Constituțională constată că motivele invocate pentru neconstituționalitatea prevederilor legale contestate vizează pretinsa încălcare a art.115 alin.(2) în corelare cu art.1 alin.(3), art.6 și art.114 din [Constituție](#). Având în vedere interdependența acestor motive ca urmare a necesității asigurării principiului independenței justiției în lumina dispozițiilor constituționale, legale și standardelor internaționale în domeniu, Curtea le va examina în comun. Totodată, Curtea reține că pretinsa intervenție a Parlamentului în sfera independenței justiției, invocată de autorii sesizării, poate avea urmări asupra drepturilor și libertăților persoanei consacrate prin [Constituție](#) și actele internaționale în domeniu, cum ar fi accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, prin restrângerea lor disproporționată. Din aceste considerente pretinsele încălcări ale art.1 alin.(3), 6, 114 și 115 alin.(2) din [Constituție](#) vor fi examinate combinat și cu articolul 20 din [Constituție](#).

21. Cît privește argumentele autorilor sesizării referitoare la ingerința prin legea contestată în exercitarea principiului independenței judecătorului, Curtea va soluționa separat pretinsa încălcare a articolului 116 combinat cu art.54 din [Constituție](#).

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 1 alin.(3), 6, 114 și 115 alin.(3) COMBINAT CU ARTICOLUL 20 DIN [CONSTITUȚIE](#)

22. Autorii sesizării consideră că articolele III-XV din [Legea nr.163](#), supuse controlului constituționalității, au fost adoptate prin desconsiderarea caracterului de drept al statului Republica Moldova, consacrat de alin.(3) art.1 din [Constituție](#), potrivit căruia:

“Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

23. În același timp, autorii sesizării menționează că această desconsiderare contravine triadei clasice a separării puterilor în stat și, drept urmare, a colaborării lor, statuate de art.6 din [Constituție](#), în corespundere cu care:

“În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor [Constituției](#).”

Totodată, încălcarea principiului separării și colaborării puterilor statului a dus la ignorarea principiului independenței justiției, prevăzut de art.114 din [Constituție](#), după care:

“Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

24. Concluzionînd, autorii sesizării consideră că lanțul expus al confruntării legii contestate cu principiile enunțate de Legea fundamentală a condus la lichidarea instanțelor judecătorești specializate, care au fost instituite în baza alin.(2) art.115 din [Constituție](#), conform căruia:

“(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.”

A. Argumentele autorilor sesizării

25. Autorii sesizării observă că, potrivit art.1 alin.(3) din [Constituție](#), Republica Moldova este un stat

de drept. Acest fapt presupune ca subiecții de drept să respecte legile, să se subordoneze strict regulilor juridice, care au ca obiect modul de organizare, atribuțiile și funcțiile organelor statului.

26. În opinia autorilor sesizării, legea contestată vine în contradicție cu art.6 din [Legea Supremă](#), deoarece Parlamentul a ignorat prevederile acestui articol în procesul elaborării, dezbaterii și adoptării legii. Ținând cont de separarea puterilor în stat, Parlamentul urma să colaboreze în mod obligatoriu cu puterea judecătorească (potrivit art.114, 115 din [Constituție](#), cu Curtea Supremă de Justiție), deoarece legea ține de organizarea și funcționarea instanțelor de judecată. Potrivit autorilor sesizării, o astfel de colaborare nu a avut loc.

27. Autorii sesizării consideră că prin adoptarea [Legii nr.163 din 22 iulie 2011](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative Parlamentul, de facto, a provocat fie abrogarea tacită, fie căderea în desuetudine a alineatului (2) din articolul 115 din [Constituție](#). Lichidarea judecătoriilor specializate este neconstituțională pentru motivul că printr-o lege organică o prevedere constituțională este lipsită de putere juridică.

28. Autorii sesizării constată că instanțele specializate au funcționat efectiv pe parcursul a 15 ani în baza unui cadru legal, adoptat după intrarea în vigoare a [Constituției Republicii Moldova](#). În opinia lor, eliminarea unui remediu jurisdicțional deja instituit, care funcționează pe parcursul a mai mulți ani, contestat la scurt timp după crearea sa, dar declarat constituțional prin [Hotărârea Curții Constituționale nr.5 din 26 ianuarie 1998](#), constituie o involuție legislativă și instituțională.

29. Concluzionând, autorii sesizării au opinat că nu se pune problema oportunității legii, ci a limitelor puterii discreționare a unei majorități neconstituționale a Parlamentului de a decide asupra ingineriei construcției constituționale a puterilor în stat, precum și dacă această intervenție trebuie limitată prin aplicarea principiului proporționalității și consecvenței măsurilor legislative adoptate.

B. Argumentele autorităților

30. În ședința publică a Curții, reprezentanții Parlamentului și Guvernului au pledat pentru constituționalitatea normelor contestate. În acest sens reprezentantul Parlamentului a afirmat că Parlamentul, fiind organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului, adoptă legi, hotărâri și moțiuni. Articolul 115 alin.(2) din [Constituție](#) statuează că pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate. În sensul articolului 72 alin.(3) lit.c.) din [Constituție](#), Parlamentul adoptă legi organice ce reglementează organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ. Modificarea, completarea sau abrogarea legilor organice sau a unor dispoziții ale acestora se face, de regulă, prin lege organică, care se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, conform procedurii stabilite în acest sens (art.9 alin.(1), alin.(4), alin.(5) din [Legea nr.780-XV din 27.12.2001](#)).

Efectuînd o interpretare sistematică a prevederilor constituționale ale articolelor 72 și 115, reprezentantul Parlamentului a menționat că doar contenciosul administrativ are dreptul la existență ca instanță specializată separată, existența altor instanțe specializate este o chestiune de *oportunitate politică*.

Reprezentantul Guvernului a menționat că argumentele privind necesitatea adoptării [Legii nr.163](#) au fost expuse în nota la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În procesul de promovare și adoptare a [Legii nr.163](#) s-a pus accentul în special pe necesitatea respectării articolului 20 al [Legii Supreme](#), care consfințește dreptul fundamental al persoanei de acces liber la justiție. Modificările propuse prin [Legea nr.163](#) nu reglementează exclusiv lichidarea instanțelor specializate, ele păstrează premisa constituțională de funcționare a instanțelor specializate, în special, în baza noii redacții a alineatului (2) din articolul 15 al [Legii nr.514-XIII din 6 iulie 1995](#) privind organizarea judecătorească, și anume: "Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa instanțe specializate. În cadrul instanțelor judecătorești funcționează colegii/complete de judecată specializate".

C. Aprecierea Curții

31. Curtea observă că la baza statului de drept stă principiul legalității, care rezultă din prevederile art.1 alin.(3) al [Constituției](#), prin care se statuează că Republica Moldova este un stat de drept și

democratic, iar temelia organizării și funcționării mecanismului instituțional de stat îl constituie principiul separării puterii de stat, fiind prevăzut în mod expres în art.6 din [Legea Supremă](#). Potrivit art.7, [Constituția Republicii Moldova](#) este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor [Constituției](#) nu are putere juridică.

31a. În context Curtea menționează că respectarea principiului legalității asigură concomitent respectarea celorlalte principii, deoarece legalitatea este condiția existenței și mijlocul realizării tuturor principiilor constituționale. Or, realizarea practică a principiului separației puterilor de stat constituie, la rândul său, o condiție primordială de edificare și funcționare a unui stat de drept.

31b. Drept consecință, esența conceptului de *independență a justiției* decurge din teoria separației puterilor. Justiția, fiind unul dintre cei trei piloni fundamentali și egali ai puterii într-un stat democratic modern, presupune atât independența individuală, cât și independența instituțională. Termenul “independență” definește relațiile dintre puterea judecătorească și alte puteri și autorități, scopul urmărit fiind asigurarea unei independențe reale.

32. Conținutul și sensul teoriei separării puterilor prezumă un echilibru al puterilor și o independență relativă a acestora, un sistem de frâne, de balanțe și contrabalante, care ar influența reciproc autoritățile, nepermițându-le depășirea limitelor stabilite de [Constituție](#) în exercitarea atribuțiilor.

În acest sens, puterea judecătorească, în sistemul organelor de stat, ocupă un loc distinct și deține o parte de putere, care nu poate fi nici limitată, nici înlocuită. *“În mecanismul statal de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului un factor de primă importanță constituie buna funcționare a autorității judecătorești...Însă protecția judiciară efectivă și completă se poate realiza doar în condițiile unei adevărate independențe a autorității judecătorești, în special a judecătorilor. Acest fapt impune asigurarea autonomiei și independenței puterii judecătorești, reglementarea constituțională a limitelor și principiilor activității sale”* ([HCC nr.9 din 27.05.2003](#)).

33. Astfel, principiul separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și cea judecătorească implică în mod implicit principiul independenței acestora. Curtea atestă că dreptul exclusiv de a înfăptui justiția în numele legii aparține judecătorului, ca unicul purtător al puterii judecătorești și care, după cum prevede alin.(1) art.116 din [Constituție](#), este independent, imparțial și inamovibil, potrivit legii. Or, puterea judecătorească este una din cele trei puteri ale statului, care este independentă, separată de puterea legislativă și puterea executivă, are atribuții proprii, exercitate prin instanțele judecătorești, în conformitate cu principiile și normele cuprinse în [Constituție](#), legi și alte acte normative.

34. După cum a menționat Curtea Constituțională în [Hotărârea nr.21 din 23.06.1997](#) cu privire la interpretarea art.114 din [Constituția Republicii Moldova](#), *“formele de înfăptuire a justiției sînt judecarea de către instanțele judecătorești a tuturor cauzelor privind raporturile juridice civile, administrative și penale, precum și orice alte cauze pentru care legea nu stabilește o altă competență... Aceste instanțe judecătorești au împuterniciri diferite și înfăptuiesc justiția în forme procesuale diferențiate”*.

35. *Legalitatea* este o cerință fundamentală a activității instanțelor judecătorești. Principiul legalității, fiind un principiu-cadru, prezumă totodată caracterul legal al instanței judecătorești, de rînd cu independența ei, independența și imparțialitatea judecătorilor și supunerea lor legii. Acest principiu decurge și din prevederile actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, cum ar fi: [Declarația Universală a Drepturilor Omului](#), care proclamă că orice persoană are dreptul la un proces echitabil și public, în fața unui *tribunal independent și imparțial* pentru a hotărî asupra drepturilor și obligațiilor sale (art.10); [Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice](#), care statuează că orice persoană are dreptul la un proces echitabil și public *în fața unei instanțe competente, independente și imparțiale stabilite prin lege* (art.14); [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale](#), potrivit căreia persoana are dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei sale, de către o *instanță independentă și imparțială, instituită de lege* (articolul 6, paragraful 1).

36. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, sintagma *“instituită de lege”* din articolul 6 al [Convenției](#) presupune că o instanță instituită de lege trebuie să îndeplinească o serie de condiții, precum independența membrilor săi și durata mandatului lor, imparțialitate și existența garanțiilor procedurale (a se vedea *Coërme și alții v. Belgia*, § 99).

Cu certitudine că, pentru a satisface diferite exigențe ale procesului echitabil, statul trebuie să

acționeze prin legiferare. CEDO a indicat clar că expresia *“instanță independentă și imparțială, instituită de lege”* evocă mai curînd ideea de organizare decît de funcționare, de instituire decît de procedură.

37. În context, Curtea Constituțională reiterează și jurisprudența sa constantă la acest capitol, în particular concluzia expusă în [Hotărîrea nr.27 din 20.12.2011](#), conform căreia:

“[...] calitatea actului justiției, ca act emanat de la puterea judecătorească, este direct proporțională cu nivelul independenței puterii judecătorești și cu sprijinul acordat acesteia atît de puterea legislativă, cît și de puterea executivă.”

38. În acest sens, dincolo de atribuțiile sale legislative, Parlamentul nu trebuie să intervină în exercitarea actului justiției, decît pentru acordarea amnistiei sau grațierii. Emiterea unor acte normative pentru a bloca procedurile jurisdicționale sînt inadmisibile. În acest sens, prin [Hotărîrea nr.28 din 14.12.2010](#) Curtea a enunțat că:

“Independența judecătorului este o premisă a statului de drept și o garanție fundamentală a unei judecăți corecte, ceea ce presupune că nimeni nu poate interveni în deciziile și modul de gîndire ale unui judecător, decît prin procedurile judiciare stabilite.”

39. În același sens, Curtea reiterează unul din principiile fundamentale asupra independenței sistemului judiciar, adoptate la cel de-al șaptelea Congres al Națiunilor Unite:

“... judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate, să acționeze fără restricție și fără a fi obiectul unor influențe, incitări, amenințări sau intervenții nelegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv.”

40. Avînd în vedere cele expuse, Curtea consideră necesar a stabili relevanța principiilor enunțate în prezenta cauză în raport cu argumentele sesizării și de a veghea dacă legiuitorul le-a respectat în procesul de adoptare a prevederilor contestate.

41. Fără a diminua restricțiile invocate la adresa legislativului cu referire la independența justiției, Curtea Constituțională, corelînd prevederile constituționale ale articolului 72 alin.(3) lit.e) cu cele ale articolului 115 alin.(2), atestă în același timp că norma constituțională cuprinsă în alin.(2) articolul 115 comportă caracter permisiv, care lasă la discreția Parlamentului dreptul de a reglementa prin lege nu numai aspectul procedural al înfăptuirii justiției, dar și modul de organizare a sistemului instanțelor judecătorești cînd interesele justiției o cer. În acest sens, prin sintagma “pot funcționa” alin.(2) art.115 din [Constituție](#) consacră dreptul discreționar al Parlamentului de a institui prin lege organică instanțe judecătorești specializate.

42. Cu referire la evoluția reformei judiciare și de drept în Republica Moldova, Curtea menționează că ea își are începutul odată cu adoptarea *Concepției reformei judiciare și de drept*, aprobată prin [Hotărîrea Parlamentului nr.152-XIII din 21 iunie 1994](#) și care a fost materializată în [Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994](#). Curtea reamintește că anume [Constituția](#) a reglementat problemele-cheie ale reformei judiciare și de drept, care au fost invocate în paragrafele anterioare.

În dezvoltarea prevederilor constituționale, a fost adoptat întregul pachet de acte legislative care reglementează principiile de organizare și modul de funcționare a sistemului judecătoresc în Republica Moldova.

43. Conform articolului 115, în temeiul prevederilor art.III alin.(7) din Dispoziții finale și tranzitorii ale [Constituției](#), [Legii nr.514-XIII din 6 iulie 1995](#) privind organizarea judecătorească (art.15), prin [Legea cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești nr.853-XIII din 29.05.1996](#), au fost efectuate **restructurări în sistemul judecătoresc**. Fostele instanțe specializate Arbitrajul de Stat și Tribunalul Militar, care au funcționat în perioada sovietică și un timp după declararea suveranității Republicii Moldova, au fost reorganizate, devenind componente ale sistemului judecătoresc național. *Arbitrajul a fost reorganizat conform legislației care reglementează activitatea instanțelor economice, iar Tribunalul militar a devenit judecătorie militară cu sediul în municipiul Chișinău.*

44. Astfel, la 27 august 1996 a început să funcționeze sistemul reorganizat al instanțelor judecătorești constituit din Curtea Supremă de Justiție, Curtea de Apel, 5 tribunale (Chișinău, Bălți, Bender, Cahul și Comrat) și 48 de judecătorii de sector și municipale, Judecătoria Economică de Circumscripție, Judecătoria Economică a Republicii Moldova și Judecătoria Militară. Drept urmare a fost pusă în aplicare [Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996](#) cu privire la instanțele judecătorești economice și [Legea nr.836 din 17 mai 1996](#) cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare.

45. Curtea Constituțională, interpretînd prevederile art.114 din [Constituție](#) prin [Hotărîrea nr.21 din](#)

[23.06.1997](#), a menționat:

“[...] O parte componentă a sistemului judecătoresc o constituie instanțele judecătorești economice, menționate în art.9 din [Legea cu privire la instanțele judecătorești economice](#) care înfăptuiesc justiția prin soluționarea cauzelor ce au drept obiect relațiile economice...

Dezbaterea judiciară se desfășoară în baza principiilor de procedură, consfințite în [Constituție](#) și [Legea privind organizarea judecătorească](#) [...]”.

46. Curtea menționează că funcționarea instanțelor economice conform noului statut a făcut obiectul controlului constituționalității. Prin [Hotărîrea nr.5 din 26 ianuarie 1998](#), la sesizarea Curții Supreme de Justiție, Curtea Constituțională a recunoscut constituțională integral [Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996](#) cu privire la instanțele judecătorești economice. În hotărîrea menționată Curtea a enunțat:

“[...] critica formulată în sesizare, potrivit căreia constituirea instanțelor judecătorești economice contravine art.115 din [Constituție](#), este nefondată.

[...] Din legile nominalizate, a căror constituționalitate în sesizare este contestată, rezultă că instanțele judecătorești economice sînt constituite ca parte componentă a sistemului judecătoresc de către Parlament în baza [Constituției](#) și [Legii privind organizarea judecătorească](#) cu sarcina de a asigura:

a) apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice în activitatea de întreprinzător și în alte relații cu caracter economic;

b) aplicarea corectă și uniformă a legislației în domeniul economic [...].”

47. Curtea relevă de asemenea că prin [Legea nr.1471-XV din 21 noiembrie 2002](#), pusă în aplicare la 12 decembrie 2002, a fost modificat alin.(1) al articolului 115 din [Constituția Republicii Moldova](#), statuîndu-se că *justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii*. Curtea remarcă în context că legiuitorul constituant nu a intervenit în dispozițiile alin.(2) al articolului 115, considerînd astfel necesară păstrarea instanțelor specializate în sistemul judecătoresc.

48. În executarea noilor prevederi constituționale, prin [Legea nr.191-XV din 8 mai 2003](#), au fost operate modificări și completări în actele legislative care reglementează principiile de organizare și funcționare a sistemului judecătoresc. *Concomitent au fost reorganizate și instanțele economice*. Curtea relevă că prin modificările operate s-a schimbat esențial locul, rolul și competența instanțelor economice. Drept urmare, Judecătoria Economică a Republicii Moldova a fost reorganizată în Curtea de Apel Economică. A fost instituit Colegiul Economic în cadrul Curții Supreme de Justiție.

49. În instanțele economice, care *fac parte din sistemul judecătoresc unic, prevăzut în art.115 din [Constituție](#), este respectat și principiul dublului grad de jurisdicție, statuat de art.119 din [Constituție](#). Astfel, aceste instanțe întrunesc toate cerințele legalității care decurg din prevederile actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, menționate în paragraful 35.*

50. De asemenea, Curtea reține că Judecătoria Militară, în calitate de instanță specializată, este constituită în baza aceluiași principii constituționale și legale, principiul dublului grad de jurisdicție fiind asigurat de Colegiul Penal al Curții de Apel și Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție, conform competențelor acordate prin lege. În cazul acestei instanțe, ca și în cazul celor economice, statutul, competența, modul de organizare sînt similare celor ale altor instanțe judecătorești.

51. Curtea reține că pentru întregul sistem judiciar, inclusiv instanțele judecătorești specializate, instanța supremă care asigură controlul jurisdicțional al hotărîrilor judecătorești constituie Curtea Supremă de Justiție.

52. În concluzie, Curtea menționează că instanțele judecătorești specializate s-au afirmat pe deplin în cadrul sistemului judiciar al Republicii Moldova, funcționînd în baza prevederilor constituționale și cadrului legal, adoptat în dezvoltarea prevederilor constituționale.

53. În același timp, Curtea reține că drept urmare a contradicțiilor semnalate, avînd în vedere că înființarea instanțelor economice și, implicit, a celei militare a fost recunoscută constituțională și legală prin jurisprudența anterioară a Curții Constituționale, pe de o parte, iar prin [Legea nr.163](#) aceste instanțe au fost lichidate, pe de altă parte, se impune examinarea motivelor de neconstituționalitate invocate de autorii sesizării în aspectul unei eventuale imixțiuni a puterii legislative în activitatea puterii judecătorești și, astfel, al desconsiderării principiului constituțional al separării și colaborării puterilor în stat, prin eludarea principiului constituțional al independenței justiției. Or justiția reprezintă o verigă vitală a unui

stat de drept, din care considerente intervențiile în organizarea ei pot fi fundamentate de celelalte puteri numai prin motive ireproșabile.

54. Perseverența în cauză a Curții privind dreptul unei puteri de stat de a interveni în activitatea altei puteri este determinată de prevederile alin.(3) art.134 din [Constituție](#). Curtea reține că, în afară de atribuțiile prevăzute de art.135 din [Constituție](#), norma invocată impune Curții, cu titlu de funcție primordială, o activitate de o arie mult mai extinsă:

“[...] (3) Curtea Constituțională garantează supremația [Constituției](#), asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească [...]”.

55. Din această perspectivă, analizând materialele dosarului, Curtea Constituțională atestă o lipsă de consecutivitate atât în acțiunile executivului, care a inițiat proiectul de lege contestat și l-a prezentat legislativului, cât și în acțiunile Parlamentului, care a adoptat legea contestată.

56. Astfel, conform Notei informative la proiectul de lege, lichidarea judecătoriilor specializate se impune *“din considerentul că judecătoriile specializate și-au demonstrat în timp ineficiența și lipsa unei justificări logice”*, precum și ca o măsură de *“luptă cu judecătorii corupți”*.

Conform materialelor Comisiei juridice, pentru numiri și imunități a Parlamentului, un lider parlamentar a argumentat necesitatea adoptării [Legii nr.163](#) astfel: *“să fie prevăzut un punct, în care să treacă prin zece site judecătorii reangajați în alte funcții. Astfel, dacă noi trecem din acest scaun în alt scaun, o să continue ceea ce a fost și la această instanță economică. Nu instanța este vinovată, ci acei care au lucrat în această instanță, și noi trebuie să luptăm cu oamenii care sînt corupți, nu cu instituțiile.”* (pag.42-43).

În cadrul dezbaterilor publice în Parlament pe marginea proiectului în cauză s-a invocat că lichidarea instanțelor specializate constituie o prioritate a Programului de guvernare, motivul la fel fiind *“gradul extrem de înalt al corupției în aceste instanțe”* (a se vedea stenograma ședinței Parlamentului din 22.07.2011).

57. Curtea menționează că argumentul privind *ineficiența* instanțelor specializate nu se bazează pe studii complexe, care să conțină concluzii concrete și convingătoare, realizate cu concursul organului de autoadministrare judecătorească și organului suprem al puterii judecătorești. Nici în ședința publică a Curții reprezentanții Parlamentului și Guvernului nu au adus argumente care să dovedească *ineficiența* instanțelor specializate. Reprezentanții autorităților publice nu au argumentat nici *lipsa unei justificări logice*. Nu au fost aduse nici argumente privind necesitatea lichidării Judecătoriei Militare.

58. În opinia expusă la 27 noiembrie 2009, Curtea Supremă de Justiție, argumentînd, în baza datelor statistice, activitatea eficientă a instanțelor economice, a invocat lipsa de conlucrare a executivului, autorul proiectului, cu organele autorității judecătorești în cadrul elaborării legii.

În aceeași ordine de idei Curtea reține că, potrivit informației statistice privind activitatea instanțelor judecătorești în anii 2009-2010, cel mai mare număr de dosare a venit judecătoriilor economice, în comparație cu instanțele de drept comun procentul de cauze soluționate fiind considerabil.

59. Analizînd argumentele care au servit drept temei pentru adoptarea legii contestate, Curtea menționează că lupta cu corupția este o obligație a statului și este pusă în sarcina organelor abilitate cu astfel de competențe. În diferite perioade gradul de percepere a corupției este diferit. Corupția a afectat nu doar sistemul judecătorec, însă aceasta nu poate determina lichidarea unor structuri statale, în cazul dat a unor verigi întregi din lanțul instanțelor specializate ale puterii judecătorești.

Or lichidarea instanțelor judecătorești economice (adițional a Judecătoriei Militare) și transferarea judecătorilor în alte instanțe judecătorești nu sînt de natură să asigure eficiența necesară în rezolvarea problemei prevenirii și combaterii corupției în stat. Dimpotrivă, aceste acțiuni demonstrează incapacitatea statului de a anihila acest viciu social prin metode adecvate.

60. În același timp, Curtea reiterează că sînt inadmisibile orice declarații publice (sau făcute în alt mod) prin care se aduc acuzații grave la adresa unor persoane concrete, care nu sînt probate în cadrul unor proceduri strict reglementate de lege și care astfel încalcă în mod flagrant principiul constituțional al prezumției nevinovăției, consacrat de art.21 din [Constituție](#) ([HCC nr.5 din 17.03.2009](#), [HCC nr.26 din 23.11.2010](#)).

Declarațiile de acest gen suscită o percepție denaturată a activității judecătorilor vizați, precum și a

activității întregului corp judecătoresc, fapt inacceptabil într-o societate democratică, mai ales când aceste declarații, lipsite de suport factologic, emană de la puterile statului. Aceste declarații ar putea genera îndoieli nejustificate cu privire la hotărârile pronunțate de instanțele judecătorești lichidate.

61. Dintr-o altă perspectivă, aceste acțiuni pot fi apreciate drept presiuni ale puterilor legislative și executive asupra puterii judecătorești și, nemijlocit, asupra judecătorilor, ceea ce constituie o încălcare a independenței sistemului judecătoresc, în general, și a judecătorilor, în particular. Totodată, ele pot genera neîncrederea generală a justițiabililor în justiția Republicii Moldova, prin care fapt se îngreșează accesul liber al persoanelor la justiție, consacrat de art.20 din [Constituție](#).

62. Consiliul Superior al Magistraturii, acceptând în principiu proiectul de lege “cu rezervele și propunerile formulate”, prin Hotărârea nr.47/4 din 1 februarie 2011 cu privire la avizul asupra proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, elaborat de Ministerul Justiției în scopul transmiterii competențelor instanțelor judecătorești specializate către instanțele de drept comun, nu expune cu claritate că aprobă lichidarea instanțelor specializate, aducând o serie de motive privind lipsa de eficiență a propunerii de lichidare a instanțelor specializate. Consiliul Superior al Magistraturii nu și-a expus punctul de vedere asupra propunerilor din proiect care vizează statutul judecătorului prin prisma asigurării principiilor de independență și inamovibilitate.

63. În context, Curtea Constituțională menționează că, în virtutea calității sale de garant al independenței justiției, Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să se supună exigențelor unanim recunoscute în ceea ce privește actele sale decizionale, care pot genera suspiciuni în condițiile în care nu sînt pe deplin fundamentate, fapt care, la rîndul său, ar putea determina lipsa de încredere a judecătorilor în obiectivitatea acestuia.

64. Curtea observă totodată lipsa de coerență în acțiunile Guvernului și Parlamentului, care poate fi dedusă și din conținutul [Legii nr.163](#). După cum a observat în avizul său Consiliul Superior al Magistraturii, [Legea nr.163](#), pe de o parte, lichidează instanțele specializate, iar pe de altă parte, prin p.(1) art.III legiferează instituirea instanțelor specializate, care vor fi parte a sistemului judecătoresc. Astfel, legea contestată expune articolul 15 alineatul (2) din [Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995](#) privind organizarea judecătorească în următoarea redacție:

“(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa instanțe specializate. În cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii/complete de judecată specializate.”

65. Un alt argument ce denotă lipsa de coerență a autorităților publice cu referire la instanțele economice și oportunitatea acestora pentru sistemul judiciar constituie păstrarea, prin art.VI din [Legea nr.163](#), a Colegiului Economic al Curții Supreme de Justiție, abilitat cu examinarea recursurilor în cauzele economice, schimbîndu-i doar denumirea în “Colegiu Comercial”.

66. Analizînd argumentele invocate de către autoritățile publice pentru justificarea intervențiilor în structura sistemului judecătoresc în scopul promovării proiectului [Legii nr.163](#), Curtea a constatat lipsa de consecutivitate în acest proces, discrepanța, tendențiozitatea, neargumentarea juridică, științifică, statistică, practică etc. a propunerilor. Modificările operate nu se înscriu în bazele conceptuale ale reformei judiciare și de drept în Republica Moldova, care pe parcursul anilor s-a dovedit a fi una coerentă, echilibrată, argumentată prin analize și investigații multilaterale, optimizarea sistemului judecătoresc fiind în cîmpul constituțional și legal.

Curtea consideră inacceptabilă modificarea structurii actuale a sistemului judecătoresc pe motive discrepante și tendențioase. Instanțele specializate au fost constituite în conformitate cu prevederile constituționale și legale și prin jurisprudența anterioară a Curții Constituționale au fost recunoscute constituționale. În opinia Curții, această măsură nu este în concordanță cu principiile statului de drept, puterea legislativă a desconsiderat principiul separării și colaborării puterilor în stat, enunțat în articolul 6 din [Constituție](#), și, drept consecință, principiul constituțional al independenței justiției.

67. În context, Curtea menționează de asemenea că, potrivit jurisprudenței statuate, *principiul securității juridice* nu se referă la protecția bunurilor sau a persoanelor conform unei concepții tradiționale asupra securității, ci se referă la *protecția drepturilor fundamentale prin stabilitate legislativă, implicit instituțională*.

Este știut că principiul securității juridice își are originea în dreptul german, care a consacrat

protecția cetățenilor împotriva efectelor secundare ale legii, în special a incoerențelor legislative care pot decurge din schimbări repetate ale acesteia, în acest sens Consiliul Constituțional din Franța a arătat că securitatea juridică are ca elemente accesibilitatea și caracterul inteligibil al legii (*Francois Luchaire – Cahiers du Conseil Constitutionnel nr.11*). Curtea de Justiție a Uniunii Europene a preluat același sens al conceptului de securitate juridică în *Cauza Bosch* soluționată prin Decizia din 6 aprilie 1962. În același sens s-a pronunțat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin hotărârile din 26 aprilie 1979 și 22 septembrie 1994 în cauzele *Sunday Times împotriva Marii Britanii și Hentrich împotriva Franței*.

68. Cele invocate pot fi raportate direct la prezenta cauză, precum și la sistemul judecătoresc în ansamblu, care a fost optimizat prin reorganizare și care din anul 2003 activează într-un nou cadru legislativ **ajustat la standardele europene**. S-a dovedit că reorganizarea în principiu nu a sporit numărul de judecători, pe cînd volumul de lucru a crescut considerabil. Transmiterea unor noi categorii de cauze amplifică încărcătura judecătorului, fapt ce nu contribuie la eficientizarea actului de justiție. Or instabilitatea legislativă și instituțională, care se atestă ca urmare a modificărilor operate prin [Legea nr.163](#), va duce inevitabil la încălcarea dreptului justițiabililor la un proces echitabil.

69. Avînd în vedere cele constatate, precum și concluziile expuse la paragrafele anterioare din prezenta hotărîre, Curtea atestă că prevederile art.III-XV din [Legea nr.163](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative au fost propuse de Guvern și adoptate de Parlament cu grave încălcări ale principiului separației și colaborării puterilor și principiului independenței justiției.

70. De asemenea, Curtea Constituțională constată că atît Parlamentul, cît și puterea executivă au la dispoziție o gamă largă de măsuri legale și autorități competente pentru a depista și contracara eventualele acte de corupție, a trage la răspundere judecătorii corupți. **Curtea consideră drept disproporționată lichidarea instanțelor specializate, întrucît pentru aceasta nu au existat motive instituționale temeinice. Ingerințele atestate nu pot fi justificate într-o societate democratică. Din aceste considerente prevederile art.III-XV din [Legea nr.163](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative sînt contrare principiilor statului de drept.**

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 116 COMBINAT CU ARTICOLUL 54 DIN [CONSTITUȚIE](#)

71. Autorii sesizării au pretins că normele supuse controlului constituționalității încalcă independența judecătorului, garantată de articolul 116 din [Constituție](#), care prevede următoarele:

“(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sînt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.

[...] (5) Promovarea și transferarea judecătorilor se fac numai cu acordul acestora.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.[...]”

A. Argumentele autorilor sesizărilor

72. Potrivit autorilor sesizării, articolul XV din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care se referă la modalitatea transferării judecătorilor din instanțele specializate lichidate, vine în contradicție cu art.116 din [Constituție](#), care legiferează principiul inamovibilității judecătorului.

În viziunea autorilor sesizării, lipsa clarității, previzibilității și obiectivității reglementărilor legale ce țin de transferarea sau eliberarea din funcție a judecătorilor instanțelor specializate contravine direct principiilor independenței și inamovibilității judecătorului, principii ce stau la baza asigurării drepturilor și libertăților fundamentale protejate de [Constituție](#).

B. Argumentele autorităților

73. În ședința publică a Curții reprezentanții Parlamentului și Guvernului au pledat pentru constituționalitatea normelor contestate. Referindu-se la pretinsa violare a principiului inamovibilității

judecătorilor din instanțele judecătorești specializate supuse lichidării, ei au afirmat că legea contestată nu aduce atingere principiului inamovibilității judecătorilor. Ei au invocat punctul 3.4 din Carta europeană cu privire la statutul judecătorilor, potrivit căreia judecătorii în funcție în cadrul unei instanțe nu pot face obiectul unei noi numiri sau a unei noi repartizări, nici chiar a unei promovări fără să fie consimțită în mod liber. Se poate face excepție de la acest principiu numai în cazul în care mutarea a fost prevăzută ca o sancțiune disciplinară sau în cazul unei modificări legate de reorganizarea judiciară. Și Recomandarea din 2010 cu privire la judecători în punctul 52 statuează că un judecător nu poate fi numit sau mutat într-o altă funcție judiciară fără consimțământul său, cu excepția cazurilor de sancționare disciplinară sau de reformare a organizării sistemului judiciar. Reprezentantul Guvernului a relevat că inamovibilitatea nu are un caracter absolut și poate fi supusă unor derogări conforme standardelor internaționale în domeniul justiției.

C. Aprecierea Curții

74. Curtea reține că siguranța mandatului și inamovibilitatea constituie elemente-cheie ale independenței judecătorilor.

75. Articolul 116 din [Constituția Republicii Moldova](#) prevede că *judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii*. În aspect constituțional, inamovibilitatea este asigurată prin modul de numire în funcțiile de judecător, președinte și vicepreședinte al instanței judecătorești, condițiile principale pentru numirea în aceste funcții, termenul mandatului. Pentru promovarea sau transferarea judecătorului în interiorul mandatului este necesar acordul acestuia. Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

76. Curtea relevă că principiul independenței justiției presupune necondiționat independența fiecărui judecător, în calitate de unic purtător al puterii judecătorești. În acest sens, practica internațională a stabilit standarde rigide. Astfel, Recomandarea CM Rec.(2010)12 către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată la 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegațiilor miniștri) recomandă:

“Judecătorii trebuie să ia decizii în mod independent și imparțial și să poată acționa fără nici un fel de restricții, influențe nepotrivite, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare.”

77. Printre măsurile administrative care pot influența independența judecătorului sînt procedurile de numire, transfer sau eliberare din funcție. Potrivit Recomandării menționate supra:

“[...] Unei numiri permanente nu i se poate pune capăt decît numai în cazuri de încălcări grave ale reglementărilor de natură disciplinară sau penală stabilite prin lege, sau în cazul în care judecătorul nu mai poate exercita atribuțiile judiciare.

[...] Un judecător nu poate fi renumit sau mutat într-o altă funcție judiciară fără consimțământul său, cu excepția cazurilor de sancționare disciplinară sau de reformare a organizării sistemului judiciar.”

78. Dezvoltînd prevederile constituționale privind inamovibilitatea judecătorilor în concordanță cu exigențele europene, [Legea cu privire la statutul judecătorului](#) stipulează că judecătorul instanței judecătorești este inamovibil pe perioada exercitării funcțiilor. El nu poate fi nici promovat, nici transferat fără consimțământul său. Împuternicirile judecătorului nu pot fi suspendate prin voința arbitrară a unui organ, decît în cazurile și în modul stabilit de lege (art.18). Procedurile menționate trebuie să fie reglementate de lege într-o manieră care nu ar influența independența judecătorului și care nu ar crea judecătorului suspiciuni privind incertitudinea viitoarei activități profesionale.

79. Articolul 20 din legea menționată reglementează *promovarea sau transferarea judecătorului* în altă instanță. Alineatul (1) al acestui articol prevede: “*Promovarea sau transferarea pe un termen nelimitat a judecătorului se face numai cu acordul lui, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, de către Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament. Promovarea se face în bază de concurs organizat de Consiliul Superior al Magistraturii*”. Curtea menționează că aceste prevederi comportă caracter general.

80. Totodată, Curtea Constituțională relevă că în legătură cu lichidarea instanțelor specializate, în conformitate cu prevederile art.IV din [Legea nr.163](#), articolul 20 din [Legea cu privire la statutul](#)

[judecătorului](#) a fost completat cu alineatul (1¹), potrivit căruia “În cazul reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, judecătorul este transferat, cu acordul lui, în temeiul legii, la altă instanță judecătorească. Dacă refuză transferul la altă instanță, judecătorul are dreptul la demisie în condițiile art.26. Dacă nu depune cerere de demisie în termen de 15 zile, judecătorul este eliberat din funcție în conformitate cu prevederile art.25 alin.(1) lit.m).” În același timp, potrivit prevederilor art.XV alin.(9) din [Legea nr.163](#), judecătorii Curții de Apel Economice, cei ai Judecătoriei Economice de Circumscripție și ai Judecătoriei Militare **vor fi confirmați** în calitate de judecători în instanțele în care au fost transferați, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, prin decret al Președintelui Republicii Moldova.

81. Procedurile de transfer, demisie și eliberare din funcție a judecătorului sînt reglementate de [Legea cu privire la statutul judecătorului](#). În același timp, Curtea observă că procedurile în cauză au fost modificate prin art.IV din [Legea nr.163](#).

82. Curtea constată caracterul imprevizibil al acestor modificări pentru judecătorii din instanțele specializate, acestea generînd suspiciuni pe deplin justificate legate de intențiile și scopul pentru care au fost adoptate. Reglementarea suplimentară, prin legea contestată, a unei proceduri speciale, *mai rigide* pentru judecătorii instanțelor desființate indică o ingerință inadmisibilă în exercitarea principiului inamovibilității și, drept rezultat, a principiului independenței judecătorului. Art.116 alin.(5) din [Constituție](#) nu admite derogări excepționale prin lege organică de la normele constituționale, acordul judecătorilor pentru transfer fiind o *condiție sine qua non*.

83. Curtea menționează că eliberarea din funcție a judecătorului pentru motivul că acesta a refuzat să fie transferat sau să demisioneze nu se încadrează în prevederile legale, decît în calitate de sancțiune.

84. Inclaritatea și imprevizibilitatea normelor contestate din [Legea nr.163](#) în sensul aplicabilității au fost recunoscute parțial și de Parlament, care la 24.11.2011 a fost nevoit să adopte [Legea nr.222](#) pentru interpretarea articolului XV alineatele (1), (2), (3) și (4) al [Legii nr.163 din 22 iulie 2011](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

În context Curtea observă că, deși potrivit [Legii nr.163](#) instanțele specializate urmează să-și înceteze activitatea la 12 martie 2012, pînă în prezent nu a fost adoptată o lege prin care să fie repartizate cele 25 de posturi de judecător din instanțele lichidate.

85. Cele enunțate permit Curții să conchidă că prin prevederile contestate ale [Legii nr.163](#) Parlamentul a comis o ingerință disproporționată în exercițiul independenței și inamovibilității judecătorilor în raport cu scopul urmărit – cel al integrității corpului judecătoresc.

86. În urma analizei efectuate Curtea Constituțională a constatat că prevederile care se referă la remunerația judecătorilor transferați au fost adoptate prin derogare de la normele constituționale. Astfel, în cazul transferării consimțite într-o instanță de grad inferior, judecătorilor Curții de Apel Economice li se va păstra salariul actual timp de 3 luni (art.XV alin.(7) din [Legea 163](#)):

“[...] (7) Judecătorii Curții de Apel Economice pot fi transferați, cu acordul lor, și în instanțe de grad inferior, cu păstrarea, pentru un termen de 3 luni, a salariului lunar, inclusiv a sporului pentru gradul de calificare, stabilit anterior conform legislației. [...]”.

87. Curtea reține că alin.(7) art.XV din [Legea nr.163](#), care prevede pentru judecătorii Curții de Apel Economice în cazul transferării menținerea salariului lunar doar *pentru un termen de 3 luni*, este în discordanță cu principiul independenței judecătorilor, consacrat de art.116 din [Constituție](#) și dezvoltat de art.17 din [Legea cu privire la statutul judecătorului](#), potrivit căruia *independența* judecătorului este asigurată material și social. Este neclară și prevederea “*inclusiv a sporului pentru gradul de calificare, stabilit anterior conform legislației*”, avînd în vedere că gradul de calificare se conferă judecătorului pe viață, exceptînd cazurile de retrogradare în condițiile legii.

88. *Principiile fundamentale (ONU) privind independența sistemului judiciar*, aprobate prin Rezoluția Adunării Generale a ONU nr.40/32 din 29 noiembrie 1985, stipulează că:

“[...] Mandatul funcției judecătorilor, independența lor, securitatea, remunerarea adecvată, condițiile serviciului, pensiile și vîrsta pensionării vor fi asigurate în mod adecvat de lege”.

Astfel, asigurarea prin lege a garanțiilor clare și previzibile de remunerare a judecătorilor constituie una din cerințele de bază pentru statele membre ale ONU.

89. *Standardele Minime de Independență Judiciară*, adoptate de Asociația Internațională a Judecătorilor (IBA) în 1982, la New Delhi, stipulează că **salariile judiciare nu pot fi micșorate în timpul serviciului unui judecător decât ca o măsură economică de interes public (art.15b)**.

90. Garanții similare conțin și standardele europene în domeniu, elaborate sub egida Consiliului Europei. Astfel, Carta Europeană cu privire la Statutul Judecătorului prevede:

“[...] statele-membre ale Consiliului Europei trebuie să tindă spre sporirea garanțiilor sociale ale judecătorului și în nici un caz nu se admite reducerea garanțiilor sociale deja admise prin lege.”

Potrivit Recomandării CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile:

“53. Reguliile principale ale regimului de remunerare pentru judecători profesioniști trebuie stabilite prin lege.

54... Trebuie introduse dispoziții legale specifice care să instituie o măsură de protecție împotriva unei reduceri a remunerației care ar viza în mod specific judecătorii”.

Comisia de la Veneția a abordat această problemă în raportul său “Privind independența sistemului judiciar”, adoptat la 12-13 martie 2010, susținând aceeași poziție.

91. Curtea menționează că respectarea principiilor și normelor enunțate privind salariul primit este obligatorie în cazul transferului judecătorilor, cu acordul lor, în instanțe de grad inferior.

92. Drept urmare, Curtea Constituțională apreciază prevederile art.III-XV din [Legea nr.163](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative ca fiind contrare și art.116 și, implicit, art.54 din [Constituție](#).

93. Astfel, Curtea statuează că prevederile articolelor III-XV din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#) sînt contrare art.1 alin.(3), 6, 115 alin.(2) și 116 combinate cu normele articolelor 7, 20, 54 și 114 din [Constituție](#).

Pentru motivele arătate, în temeiul art.140 din [Constituție](#), art.26 din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), art.6, art.61, art.62 lit.a) și art.68 din [Codul jurisdicției constituționale](#), Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se declară neconstituționale* prevederile articolelor III-XV din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE ȘEDINȚEI

CURȚII CONSTITUȚIONALE

Valeria ȘTERBET

Chișinău, 9 februarie 2012.

Nr.3.

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#)

și art.67 din [Codul jurisdicției constituționale](#)

Prin Hotărîrea nr.3 din 9 februarie 2012 Curtea Constituțională a declarat neconstituționale prevederile articolelor III-XV din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative (în continuare – [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#)).

Consider nefondată hotărîrea Curții Constituționale pentru următoarele motive.

1. Potrivit art.2 din [Constituție](#), suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, pe care acesta o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative. Prin art.60 [Constituția](#) a desemnat Parlamentul în calitate de organ reprezentativ suprem al poporului și unică autoritate legislativă a statului. Parlamentul este autoritatea supremă care distribuie resursele financiare și

determină regulile de comportament în societate.

Din această perspectivă, nici o instituție statală, inclusiv Curtea Constituțională, nu este în drept să se substituie Parlamentului. Aceste standarde constituționale se referă și la dreptul de organizare a sistemului judecătoresc în Republica Moldova. De remarcat că dreptul de organizare a sistemului judecătoresc presupune nu numai constituirea, dar și desființarea unor instanțe de judecată, precum sînt instanțele specializate economice și militară.

2. Examinînd constituționalitatea normelor contestate din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#), judecătorii Curții Constituționale nu au interpretat just prevederile alin.(2) art.115 din [Constituție](#) și, în special, sintagma “pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate”. Cuvîntul “pot” semnifică dreptul discreționar al Parlamentului de a forma și a desființa judecătorii specializate, de a decide asupra construcției arhitecturale a sistemului judecătoresc din Republica Moldova. Această putere discreționară a fost fundamentată de constituentă și prin indicarea actului prin care se realizează organizarea sistemului judiciar al Republicii Moldova – legea.

În același context, țin să menționez că legiuitorul constituent a lăsat la discreția Parlamentului doar crearea judecătoriilor specializate, fără a avea în vedere crearea de instanțe specializate de diferite niveluri. Această concluzie decurge din norma constituțională a alin.(1) art.115, care stabilește: “Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii”. Astfel, termenul “judecătorii”, în sens constituțional, definește nivelul primar al sistemului judecătoresc. Termenul în cauză, fiind utilizat în norma ce urmează (alin.(2) art.115 din [Constituție](#)), indică voința constituantei – investirea Parlamentului cu dreptul discreționar de a crea judecătorii specializate exclusiv de nivelul întîi. În această interpretare, consider că legiuitorul constituent nu a prevăzut crearea de curți de apel specializate, precum este Curtea de Apel Economică.

3. Argumentele privind dreptul discreționar al Parlamentului de a crea instanțe specializate și cele privind neconstituționalitatea constituirii de către Parlament a Curții de Apel Economice vin să demonstreze clar că normele contestate din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#) nu intră în contradicție cu principiul separației și colaborării puterilor, consacrat de art.6 din [Constituție](#). După cum am menționat în p.1 al prezentei opinii separate, în activitatea sa puterea judecătorească se conduce de normele instituite de puterea legislativă, în atribuțiile căreia se înscrie adoptarea [Legii nr.163 din 22.07.2011](#).

Toate ramurile puterii de stat: legislativă, executivă și judecătorească, sînt obligate să activeze în cîmpul constituțional. Nici o instituție statală, nici o persoană juridică sau fizică nu sînt în drept să depășească limitele constituționale instituite. Obligația Curții Constituționale, conform dispozițiilor constituționale ale art.134-140, este de a garanta supremația [Constituției](#) și de a-i aduce pe cei ce nu respectă [Constituția](#) în cîmpul constituțional. Într-o astfel de abordare, avînd în vedere dreptul Parlamentului de a reglementa organizarea sistemului judecătoresc, Curtea Constituțională, în baza atribuției sale de a asigura “realizarea principiului separării puterii de stat”, statuată de art.134 al [Constituției](#), la care s-a făcut referire în hotărîre, urma să recunoască acest drept al Parlamentului.

4. Sînt susceptibile criticii și argumentele autorilor sesizării și Curții Constituționale privind oportunitatea creării acestor instanțe. Instanțele specializate economice și militară au fost formate în cadrul reformei judiciare și de drept desfășurate în anii 1995-1996, reproducînd structurile sovietice respective. La constituirea lor nu s-a ținut cont de prioritățile reformei, de argumentele științifice și practice. Este de menționat că [Hotărîrea nr.152 din 21.06.94](#) privind aprobarea Concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova prevedea doar formarea judecătoriei economice, nefiind preconizată constituirea altor instanțe economice specializate.

În acest aspect, este necesar să menționăm că instanțele specializate economice și militară soluționează litigii de drept civil și penal, cu o singură deosebire: părțile în aceste litigii sînt persoane juridice și militari. Această particularitate nu echivalează cu particularitățile semnificative ce țin principiile aplicabile procedurii de examinare a litigiilor de contencios administrativ sau a altor categorii de litigii, cum ar fi cele legate de brevete, insolvabilitate și altele, pentru care Parlamentul și-a rezervat dreptul de a înființa judecătorii specializate, inclusiv prin [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#). Acest drept este susținut și de prevederile art.72 alin.(2) lit.e) din [Constituție](#), conform căreia Parlamentul, prin lege organică, reglementează “organizarea și funcționarea ...instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ”.

Consider că reforma în justiție, inițiată de Parlament prin adoptarea [Legii nr.163 din 22 iulie 2011](#), ar fi avut un impact pozitiv asupra părților implicate în litigiile economice, care în prezent sînt nevoite să apeleze la instanțele economice amplasate exclusiv în municipiul Chișinău. Cea mai mare parte a litigiilor examinate de instanțele economice au o valoare materială nesemnificativă, cheltuielile de judecată fiind însă incomparabil mai mari. Conform datelor statistice, aproape 50% din întreprinderi sînt amplasate în alte localități ale Republicii Moldova. Astfel, una din sarcinile de bază ale legii contestate a fost de a aduce justiția cît mai aproape de agenții economici mici și mijlocii și de a o face cît mai accesibilă pentru ei, precum și de a lichida monopolul justiției economice concentrate în municipiul Chișinău.

5. Ultimul argument este susținut și de experții străini, care au motivat ineficiența instanțelor economice prin teritoriul mic al Republicii Moldova. În opinia lor, litigiile economice pot fi examinate cu ușurință de judecătorii de drept comun.

Astfel, expertul Consiliului Europei, Giacomo Oberto, în opinia “Privind perfecționarea proiectului Strategiei de consolidare a sistemului judecătoresc”, prezentată la 25 aprilie 2007, a precizat că judecătorii specializați ar trebui să fie integrați în instanțele de drept comun, iar specializarea instanțelor de judecată ar trebui să fie efectuată conform principiului ramural. De asemenea, el a subliniat: “Dreptul contemporan poate fi divizat în trei ramuri: civil, penal și administrativ. Ramurile specializate, precum dreptul muncii, familiei, comercial, nu sînt altceva decît părți componente ale dreptului civil. Astfel, dispăre necesitatea instituirii jurisdicțiilor de drept comercial totalmente separate (cum se întîmplă în majoritatea statelor Europei de Est, unde pot fi întîlnite instanțe de “arbitraj” sau instanțe “economice”). Chestiunile economice nu sînt altceva decît o parte componentă a ramurii de drept civil, astfel că un judecător specializat în dreptul civil nu va întîmpina mari dificultăți la examinarea unei cauze cu specific comercial și viceversa. Mult mai rezonabil ar fi instituirea secțiilor/colegiilor specializate în cadrul instanțelor judecătorești de drept comun, ca în majoritatea statelor Europei de Vest (de exemplu, pentru cazuri de insolvabilitate, litigii de muncă, familiale etc.).”.

O opinie similară a expus expertul Fundației germane pentru cooperare juridică internațională, Jürgen Thomas, în raportul său intitulat “Observații cu privire la includerea planificată a judecătorilor militară și economice în jurisdicția de drept comun”. El a subliniat că “împărțirea jurisdicției pe ramuri de drept este mai puțin potrivită pentru statele cu o populație mică și un nivel redus de activitate. În astfel de state, din considerente de calitate și financiare, precum și de eficiență, se recomandă limitarea numărului de judecătorii specializate pe ramuri ale dreptului, și anume la jurisdicția generală și jurisdicția administrativă. Din aceste considerente, în Republica Moldova nu este justificată specializarea judecătorilor care trebuie să soluționeze litigiile economice, care au caracter civil, între persoane fizice și/sau juridice”.

Referindu-se la încadrarea judecătorilor economice în jurisdicția generală, Jürgen Thomas a conchis că păstrarea judecătorilor economice pentru examinarea și soluționarea litigiilor între persoanele juridice nu este nici necesară și nici oportună. El consideră că instituirea instanțelor judecătorești specializate își găsește justificare doar în cazul în care sistemul de drept s-a diferențiat într-atît, încît judecătorii și juriștii nu mai au posibilitate să se informeze suficient în toate domeniile de drept. De aceea expertul german consideră că în condițiile implementării economiei de piață și deetatizării întreprinderilor economice este bine ca fostele judecătorii arbitrale și actualele judecătorii economice să fie în jurisdicția generală.

6. Experții străini au supus criticii și utilitatea Judecătoriei Militare într-un stat neutru, precum este Republica Moldova, care are foarte puține efective militare și astfel un număr nesemnificativ de litigii și crime militare. În avizul său expertul german Jürgen Thomas susține că nu există necesitatea unei jurisdicții specializate pentru infracțiuni penale ale militarilor și că o astfel de jurisdicție nu este obiectivă, fiind greu compatibilă cu principiul egalității în fața legii, deoarece nu există siguranța că în hotărârile sale Judecătorii Militare va folosi aceeași unitate de măsură ca și judecătorii de drept comun.

Referitor la Judecătorii Militare a Republicii Moldova, vom observa că judecătorii din această instanță au statutul de magistrat și statutul de militar, care presupune anumite grade militare și garanții materiale și sociale speciale, căzînd astfel sub incidența legislației cu privire la militari.

Conform statisticii pentru anul 2010, efectuate de Curtea Supremă de Justiție, judecătoria militară, compusă din 3 judecători, a examinat 88 de cauze, din care 72 au fost cauze penale și numai 16 – civile, pe când în restul instanțelor de judecată numărul de cauze examinate este mult mai mare.

7. Prin argumentul că în urma lichidării instanțelor specializate va avea de suferit competența și eficiența procesului judiciar, autorii sesizării indirect lezează onoarea judecătorilor din instanțele de drept comun, care deseori soluționează cazuri civile mult mai dificile decât instanțele economice specializate. Vom remarca în context că și multe cauze penale examinate de aceste instanțe sînt incomparabile după gradul de dificultate cu cele examinate de Judecătoria Militară.

8. Studiind practica internațională, vom menționa că în statele unde există instanțe specializate, domeniile în care au fost create țin de contenciosul administrativ (Franța, Slovenia), dreptul muncii (Slovenia, Finlanda) ș.a. Unele state au creat instanțe comerciale specializate, cuprinzînd toate treptele jurisdicționale. Este cazul Germaniei, care are 5 curți federale de justiție, din care 4 sînt specializate. Jurisdicția specializată în cîteva trepte se practică în Austria, Danemarca, Spania.

9. Nu sînt de acord cu invocarea de către Curtea Constituțională a [Hotărîri nr.5 din 26.01.1998](#), prin care a fost recunoscută constituțională [Legea cu privire la instanțele judecătorești economice](#). Hotărîrea vizată a Curții nu a avut drept obiect oportunitatea creării judecătorilor specializate, ci a structurilor instanțelor economice create prin această lege (Judecătoria Economică de Circumscripție, Judecătoria Economică a Republicii Moldova ca instanță specializată supremă și colegiile de apel și de recurs ale acesteia), contestarea și examinarea cauzelor economice în procedura de apel și recurs prin evitarea Curții de Apel a Republicii Moldova. Astfel, multiplele trepte de înfăptuire a justiției economice influența negativ promovarea reformelor economice. Aceste aspecte au fost vizate în sesizarea depusă atunci la Curtea Constituțională.

Avînd în vedere obiectul acestei hotărîri, este evident că ea nu are relevanță pentru prezenta cauză. Trebuie luat în considerație și faptul că legislativul de mai multe ori a eludat această hotărîre a Curții.

10. În cadrul deliberărilor mi-am expus opinia cu privire la neconstituționalitatea art.XV alin.(7) din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#), care prevede pentru judecătorii Curții de Apel Economice în cazul transferării, cu acordul lor, în instanțe de grad inferior păstrarea salariului doar pentru un termen de 3 luni. Norma în cauză este contrară principiilor inamovibilității și independenței judecătorului, statuate de art.116 din [Constituție](#). Sînt de părere că, în ceea ce privește salarizarea, legea trebuia să prevadă pentru judecătorii disponibilizați și transferați aceleași reguli ca în cadrul reformelor desfășurate în 1995-1996 și 2003.

În hotărîrea sa Curtea Constituțională nu a supus unei analize procedurile aplicate în cadrul acestor reforme, ca urmare, toate prevederile [Legii nr.163 din 22 iulie 2011](#) referitoare la modul de transfer și de eliberare din funcție a judecătorilor din instanțele specializate au fost declarate neconstituționale, chiar dacă Curtea a citat în hotărîre Recomandarea Comitetului de Miniștri al CE – Rec.(2010)12, conform căreia, în caz de reformare a organizării sistemului judiciar, judecătorul **poate fi renumit sau mutat într-o altă funcție judiciară fără consimțămîntul său**. Pe cînd [Legea nr.163](#) prevede transferul judecătorului în instanța de drept comun de același grad cu acordul său.

Analizînd normele contestate, am ajuns la concluzia că normele ce reglementează statutul judecătorilor disponibilizați din instanțele lichidate, cu excepția art.XV alin.(7) din [Legea nr.163 din 22 iulie 2011](#), sînt clare, previzibile și astfel corespund principiului constituțional al inamovibilității judecătorilor.

În baza celor expuse, consider că prevederile [Legii nr.163 din 22 iulie 2011](#), cu excepția art.XV alin.(7), urmau a fi recunoscute de Curtea Constituțională drept constituționale.

JUDECĂTORUL CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ

9 februarie 2012